

VISIENOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Vlaams Bouwmeesterschap

Samenvatting

De Vlaamse Regering bepaalt de missie, de opdracht en het werkingskader van het Vlaams Bouwmeesterschap.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kancelarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

Beleidsveld: Ondersteuning Vlaamse Regering

De beleidsnota 2024-2029 – *Ondersteuning Vlaamse Regering, Rampenschade, Buitenlands Beleid, Ontwikkelingssamenwerking en Internationaal Ondernemen* vermeldt het voornemen om de visienota van 2020 betreffende het Vlaams Bouwmeesterschap te actualiseren. Via een afzonderlijke nota zal de procedure voor de aanstelling van een nieuwe Vlaamse Bouwmeester opstarten ten einde de continuïteit van de werking te verzekeren.

Onder operationele doelstelling 5.4. 'We blijven via het Vlaams bouwmeesterschap investeren in de versterking van het publieke opdrachtgeverschap en van de architectuurcultuur in Vlaanderen' wordt het beleidskader verder verfijnd:

Via de intensieve begeleiding van lokale en Vlaamse overheden bij de realisatie van hun ruimtelijke projecten ligt het bouwmeesterschap mee aan de basis van de kwaliteitssprong die publieke gebouwen en het publieke opdrachtgeverschap in Vlaanderen in de voorbije decennia hebben gemaakt. De vele mooie realisaties die hiervan getuigen, zetten onze regio niet alleen internationaal op de kaart, zij vormen ook het erfgoed dat wij overdragen aan toekomstige generaties. Het Team Vlaams Bouwmeester blijft daarom een zeer breed kwaliteitsbegrip hanteren, met aandacht voor de stedenbouwkundige en maatschappelijke dimensie van projecten, het gebruik en de beleving, de beeldwaarde, energie- en kostenbeheer enz.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- Visienota aan de Vlaamse Regering: Vlaams Bouwmeesterschap (VR 2020 3101 DOC.0060/1TER), die een actualisering is van de conceptnota betreffende het vernieuwde bouwmeesterschap van 19 juni 2015.

2. INHOUD

2.1. MISSIE EN OPDRACHT VAN HET BOUWMEESTERSCHAP

De centrale missie van het bouwmeesterschap kan als volgt worden omschreven:

Het bouwmeesterschap heeft als doel het bevorderen van de architectuurkwaliteit van de gebouwde omgeving, opgevat als een synthese van kwaliteiten op het vlak van stedenbouwkundige omgeving, gebruik en beleving, beeldwaarde, bouwtechniek, energie- en kostenbeheer, enz. Deze inzet wordt geconcretiseerd in de begeleiding van opdrachtgevers bij publieke en publiek-private projecten op het vlak van het ontwerpen en realiseren van gebouwen, publieke ruimte, landschap en infrastructuur.

Tot uitvoering van deze missie concentreert het bouwmeesterschap zich op volgende taken:

1. De ondersteuning en begeleiding van publieke bouwheren (in de breedst mogelijke zin) met het oog op kwaliteitsverhoging van concrete projecten. De begeleiding beoogt ook competentieverhoging van de betrokken bouwheren en ontwerpers. De rol van het bouwmeesterschap is begeleidend, inspirerend en initiërend, nooit plaatsvervangend.

De bouwmeester ondersteunt de publieke bouwheren, met het oog op de architecturale kwaliteitsverhoging binnen budgettaire marges, maar ook vanuit de zoektocht naar een optimale prijs-kwaliteitsverhouding van publieke ontwerp opdrachten. Hierbij worden volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Begeleiding door het bouwmeesterschap kan de meest diverse vormen aannemen en is steeds afhankelijk van het soort project en de behoeften van de opdrachtgever;
- De rol van het bouwmeesterschap is begeleidend, ondersteunend en inspirerend. Het opdrachtgeverschap en de uiteindelijke beslissing blijven nadrukkelijk bij de bouwheer. In geen enkel geval kan het bouwmeesterschap de rol van opdrachtgever bij ontwerp opdrachten overnemen;
- Begeleiding bij de conceptfase is essentieel. Het bouwmeesterschap kan onder meer bijdragen tot: een grondige brainstorming over de opdracht resulterend in een degelijk bestek, een verantwoorde preselectie van mogelijke ontwerp bureaus, een grondige evaluatie van de ontwerpvoorstellen, gericht op een kwaliteitsvolle realisatie van de opdracht en op een breed gedragen gunning;

- Het bouwmeesterschap neemt een actieve rol op ten aanzien van projecten van de Vlaamse overheid en faciliteert met een transversale aanpak;
- De Vlaams Bouwmeester bewaakt de uitgangspunten en principes voor de 'Open Oproep' (VR 2024 2405 DOC.0735) en adviseert wanneer nodig de Vlaamse Regering.

2. *Visievorming en reflectie inzake architectuurkwaliteit, kwaliteitsvol ontwerpen en bouwen in de hedendaagse samenleving.*

Centraal bij de visievorming en reflectie over architectuurkwaliteit, kwaliteitsvol ontwerpen en bouwen in de hedendaagse samenleving staan volgende uitgangspunten:

- Het bouwmeesterschap werkt steeds in overleg en samenwerking met andere betrokken sectoren en actoren. De Vlaams Bouwmeester bouwt bruggen en brengt daardoor het dynamisch proces op gang;
- Het onderzoek is toepassingsgericht in functie van visievorming in het expertisedomein van het bouwmeesterschap, samenwerkingsverbanden, projectformulering en projectimplementatie; met aandacht voor de problematieken die naar voor worden geschoven vanuit het publiek opdrachtgeverschap en het architectuurveld;
- De visievorming wordt zowel top down als bottom up gevoed door consultaties en feedback van deskundigen en belanghebbenden en moet een gelegenheid zijn om betrokkenheid van het werkveld te realiseren;
- De Vlaams Bouwmeester detecteert nationale en internationale vernieuwingen en communiceert deze naar de overheid en het werkveld. De Vlaams Bouwmeester creëert geloofwaardigheid door de inspiratie die ervan uit gaat, zonder verwijzend vingertje.

Beide taken versterken elkaar: concrete projecten voeden de visievorming, terwijl inzichten/visies op hun beurt kunnen worden uitgetest of gedemonstreerd via concrete projecten op het terrein.

Om deze taken optimaal uit te voeren verruimt het bouwmeesterschap zijn werking, bereik en impact via een netwerkbenadering (vertakking via antennes zoals lokale kwaliteitskamers, het organiseren van vorming en coaching, leidraden aanbieden).

2.2. WERKING

A. HET BOUWMEESTERSCHAP BINNEN DE VLAAMSE OVERHEID

Binnen de Vlaamse overheid kan het onafhankelijk bouwmeesterschap de verschillende beleidsdomeinen beter tot openheid en verbindingen brengen als een transversaal platform voor VO-brede en intersectorale initiatieven, dan als onderdeel van een specifiek beleidsdomein. Een inbedding in een transversaal beleidsdomein is daarom aangewezen. Het bouwmeesterschap positioneert zich binnen het Departement Kanselarij en Buitenlandse zaken (DKBUZA), onder de politieke verantwoordelijkheid van de minister-president.

Het bouwmeesterschap wordt samengesteld uit drie onderdelen: de Vlaamse Bouwmeester, de expertengroep en het Team Vlaams Bouwmeester.

a) De Vlaamse Bouwmeester

De Vlaamse Bouwmeester wordt aangesteld als adviseur van de hele Vlaamse Regering. Omwille van de betrokkenheid van het bouwmeesterschap bij een grote diversiteit aan projecten rond bijvoorbeeld zorg, economie, wonen, onderwijs, cultuur, erfgoed, gebiedsontwikkeling, enz. is het wenselijk dat de Vlaamse Bouwmeester zijn diensten kan aanbieden aan alle leden van de Vlaamse Regering, ongeacht wie hiervoor het initiatief neemt. Om dezelfde reden moet de bouwmeesterwerking een toegankelijk platform bieden aan alle sectoren en agentschappen die activiteiten ontplooiën op het vlak van ontwerpen en bouwen van gebouwen en infrastructuur in hun ruimtelijke context.

De Vlaamse Bouwmeester wordt als contractueel personeelslid aangesteld voor de duur van het mandaat als adviseur van de Vlaamse Regering. Hij/zij draagt de volle eindverantwoordelijkheid voor de inhoudelijke werking in het algemeen, de realisatie van zijn/haar meerjarenprogramma en de diverse activiteiten en actieprogramma's in het bijzonder. De Vlaamse Regering en elke minister op zich kunnen de Vlaamse Bouwmeester ook belasten met specifieke ad hoc opdrachten. Hierbij is er aandacht voor de verdeling van de werklast, de budgettaire inpasbaarheid en de gestelde prioriteiten binnen het meerjarenprogramma.

Als contractueel personeelslid van de Vlaamse overheid valt de Vlaamse Bouwmeester – met uitzondering van de hierboven geschetste inhoudelijke eindverantwoordelijkheid – onder het administratief gezag van de leidend ambtenaar van de entiteit waartoe hij/zij behoort, in casu de Secretaris-generaal van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken. Dit betekent dat hij/zij de activiteiten organiseert in lijn met het administratief, financieel-juridisch en deontologisch kader en de organisatiecultuur van de Vlaamse overheid.

Gelet op de bijzondere positie, verleent de leidend ambtenaar voor de duur van het mandaat en binnen het jaarlijks voor het bouwmeesterschap voorziene werkingskrediet een delegatie aan de Vlaamse Bouwmeester, die hij/zij op zijn/haar beurt kan delegeren aan een lid van het Team Vlaams Bouwmeester (in casu de bestuurscoördinator, cfr. verder). Deze delegatie kan te allen tijde worden geëvalueerd en ingetrokken.

b) De expertengroep

Gelet op de toenemende diversiteit en complexiteit van de problematieken waarmee het bouwmeesterschap in aanraking komt, is het wenselijk om – in algemene zin - voor de verantwoording van strategische keuzes, belangrijke projecten en beslissingen te kunnen terugvallen op een brede multidisciplinaire expertise.

De expertengroep functioneert als een kwaliteitskamer en klankbord en zorgt ervoor dat het inhoudelijk draagvlak van het bouwmeesterschap versterkt wordt. Ze bestaat in totaal uit een viertal personen en wordt samengesteld uit experts die samen de multidisciplinaire expertise borgen die voortvloeit uit de beleidsaccenten van het meerjarenprogramma. De expertengroep komt ongeveer 6 maal per jaar samen.

De expertengroep ondersteunt het bouwmeesterschap in de eerste plaats bij het uitwerken van het meerjarenprogramma en de jaaractieplannen, en valideert ze ook. Verder kan de expertengroep ingezet worden bij strategische visievorming en indien de Vlaamse Bouwmeester in een situatie terecht komt die deontologisch delicaat is, waar belangenvermenging kan ontstaan of de onpartijdigheid van de Vlaamse Bouwmeester in het gedrang kan brengen.

Er wordt een beknopt functieprofiel uitgewerkt voor de leden van de expertengroep en een oproep tot kandidaatstelling gelanceerd nadat de Vlaamse Bouwmeester is benoemd. Op basis van complementaire deskundigheid aan de Vlaamse Bouwmeester en op basis van het

meerjarenprogramma stelt de Vlaamse Regering de expertengroep samen op advies van de Vlaamse Bouwmeester.

De leden van de expertengroep krijgen geen statuut van personeelslid en worden op de werkingsmiddelen van het bouwmeesterschap vergoed.

c) Het Team Vlaams Bouwmeester

Voor de uitoefening van zijn/haar opdracht beschikt de Vlaamse Bouwmeester over een team. Het Team Vlaams Bouwmeester is een groep van deskundigen die - gerelateerd aan goed publiek opdrachtgeverschap - over de nodige expertise in verband met architectuur en stedenbouw beschikken en instaan voor de inhoudelijke advisering en de administratief-technische ondersteuning bij zowel beleids- als projectgerelateerde onderwerpen.

Dit team is evenwichtig samengesteld uit experts met een divers profiel. Het team, dat momenteel bestaat uit 15 personen, werkt onder leiding van de Bouwmeester en kan hem of haar autonoom vertegenwoordigen in dossiers en projecten. Voor administratieve en organisatorische taken wordt de Vlaamse Bouwmeester ondersteund door een bestuurscoördinator.

B. INSTRUMENTARIUM

Het bouwmeesterschap realiseert zijn/haar taken d.m.v. instrumenten. Belangrijk is een duidelijke link tussen het instrumentarium en het meerjarenprogramma en de jaaractieplannen. De effectiviteit en efficiëntie van de instrumenten worden periodiek geëvalueerd met het werkveld en de expertengroep.

C. MEERJARENPROGRAMMA EN FORMELE RAPPORTERINGSPLICHT

De Vlaamse Bouwmeester maakt bij zijn/haar aantreden een meerjarenprogramma op dat uitgaat van de beleidsaccenten van de Vlaamse Regering, maar dat ook eigen accenten bevat. Dit meerjarenprogramma is het resultaat van overleg met alle betrokken administraties en kabinetten, alsook met het werkveld. Het meerjarenprogramma wordt bekrachtigd door de Vlaamse Regering.

Het meerjarenprogramma vormt ook de basis voor het bepalen van de nodige deskundigheden voor de expertengroep.

De Vlaamse Bouwmeester vertaalt het meerjarenprogramma jaarlijks in een jaaractieplan, dat naast de concrete inhoudelijke invulling van het meerjarenprogramma ook een koppeling van de acties aan VTE's en middelen omvat. De jaaractieplannen worden voorgelegd en bekrachtigd door de expertengroep en nadien meegedeeld aan de Vlaamse Regering.

De Vlaamse Bouwmeester rapporteert periodiek aan de Vlaamse Regering en de expertengroep, en brengt verslag uit van zijn/haar activiteiten en de bereikte resultaten aan de verschillende besturen en het werkveld. Op het einde van het mandaat van elk bouwmeesterschap wordt in een evaluatie voorzien.

D. KRACHTLIJNEN VAN EEN INTEGRITEITSKADER/DEONTOLOGISCHE CODE

Alle principes van de vigerende deontologische code (<https://overheid.vlaanderen.be/integriteit>) zijn van belang voor en van toepassing op de Vlaamse Bouwmeester, contractueel personeelslid van de Vlaamse overheid. In het kader van de functie en de historiek verdienen de volgende vijf principes extra aandacht:

- loyaleit (inzake het belang van de organisatie, respect voor de regels en personeelsleden en de algemene beleidsopties);
- betrouwbaarheid (inzake beheer van gevoelige informatie en voorkennis);
- objectiviteit (hanteren van gelijkheidsprincipe, vermijden van schijn van partijdigheid, uitsluiten van beïnvloeding door privé-belangen, uitsluiten van giften, wederdiensten, betaald advies, e.d. in relatie tot de uitoefening van het mandaat);
- zorgvuldig beheer van overheidsmiddelen;
- spreekrecht en spreekplicht (correct, volledig en objectief weergeven van feitelijke informatie, geheimhoudingsplicht voor vertrouwelijke informatie, aandacht voor voldoende interne terugkoppeling en overleg).

Deze principes worden opgenomen in het competentieprofiel en tijdens de aanwervingsprocedure besproken en in concreto getoetst. Bij aanvang van het mandaat zullen functiespecifieke afspraken worden gemaakt met de coördinator integriteitszorg van de Vlaamse overheid, gericht op de persoonlijke situatie van de Vlaamse Bouwmeester. Deze worden opgenomen in het arbeidscontract. Op geregelde tijdstippen gedurende het mandaat worden deze afspraken gemonitord door de leidend ambtenaar in samenwerking met de coördinator integriteitszorg.

2.3. SELECTIEPROCEDURE

A. LOOPTIJD VAN HET MANDAAT

Omdat het belangrijk is dat het meerjarenprogramma van het bouwmeesterschap aansluit bij de beleidsaccenten van de Vlaamse Regering, wordt als algemeen principe aangehouden dat de procedure voor de aanstelling van de Vlaamse Bouwmeester telkens gestart wordt meteen na de publicatie van het regeerakkoord. De looptijd van het mandaat bedraagt vijf jaar, in principe startend op 1 juli in het jaar volgend op een verkiezingsjaar.

B. VOORWAARDEN EN PROFIEL

a) Voorwaarden

De Vlaamse Bouwmeester wordt aangesteld door de Vlaamse Regering als contractueel personeelslid met een contract van bepaalde duur met een looptijd van 5 jaar. De functie wordt in principe voltijds ingevuld.

b) Profiel

Het bouwmeesterschap ziet de rol van de Vlaamse Bouwmeester als begeleider en ondersteuner. Iemand die ontkokering hoog in het vaandel draagt. Er moet dus nadrukkelijk op zoek gegaan worden naar iemand die kan overleggen, samenwerken en mensen bij elkaar kan brengen. De Vlaamse Bouwmeester moet dan ook iemand zijn met uitstekende communicatieve

vaardigheden, die goed kan luisteren, onderhandelen en overtuigen, een groep kan enthousiasmeren en meekrijgen en gerichte samenwerkingsverbanden kan aangaan.

De Vlaamse Bouwmeester beschikt over sterke vaktechnische competenties met betrekking tot architectuur en stedenbouw, met noties over de werking van de overheid. Hij/zij is een kritisch denker die in staat is architecturale vraagstukken te kaderen binnen een bredere context en geniet algemene erkenning voor zijn/haar deskundigheid binnen het werkveld.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan de 'people manager skills'. De Vlaamse Bouwmeester bekleedt een onafhankelijke positie, maar is ook onderdeel van de Vlaamse overheid waar overkoepelende waarden en normen worden gehanteerd met betrekking tot leiderschap en transparantie. Er wordt verwacht dat de waarden van de Vlaamse overheid (openheid, daadkracht, vertrouwen en wendbaarheid) in de dagelijkse werking toegepast worden. De Vlaamse Bouwmeester moet zijn/haar team dus op een positieve manier begeleiden, motiveren en coachen.

C. SELECTIEPROCEDURE

AgO begeleidt de selectieprocedure en werkt met het departement waartoe het Team Vlaams Bouwmeester behoort het selectiereglement en het functieprofiel uit.

De selectieprocedure verloopt gelijklopend aan de selectieprocedure voor een leidend ambtenaar. Deze selectieprocedure wordt samen met het functieprofiel ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd naar aanleiding van de beslissing over de vacantverklaring.

2.4. BELEIDSMATIG EN ORGANISATORISCH

A. POLITIEKE BEVOEGDHEID

Het Vlaams bouwmeesterschap is als bevoegdheid binnen het beleidsveld 'Ondersteuning Vlaamse Regering' een exclusieve bevoegdheid van de minister-president (Zie artikel 2, §1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2024 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering).

B. BELEIDSBRIEVEN

Beleidsmatig is de taakstelling van de Vlaamse Bouwmeester opgenomen in de beleidsnota 2024-2029 'Ondersteuning Vlaamse Regering'.

C. DE PRAKTISCHE ORGANISATIE VAN HET BOUWMEESTERSCHAP

De delegatiebevoegdheid m.b.t. werkmiddelen, overheidsopdrachten en personeel is een expliciete verantwoordelijkheid van de leidend ambtenaar en wordt geregeld in het organisatiebesluit van het departement waartoe het bouwmeesterschap behoort.

D. DE AANSTELLING VAN EEN NIEUWE VLAAMS BOUWMEESTER

De Vlaamse Regering neemt een beslissing tot aanstelling van de Vlaamse Bouwmeester.

3. SITUERING

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Deze visienota houdt geen financieel of budgettair engagement in vanwege het Vlaamse Gewest of de Vlaamse Gemeenschap.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelskredieten van de Vlaamse overheid. Het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, is dus niet vereist.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel heeft geen weerslag op de werking van de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

De vacantverklaring van de functie van Vlaams Bouwmeester.
De aanstelling van een nieuwe Vlaams Bouwmeester.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan de inhoud van deze visienota;
2. de minister-president te gelasten met de uitvoering van deze beslissing.

Deze visienota houdt geen financieel of budgettair engagement in vanwege het Vlaamse Gewest of de Vlaamse Gemeenschap.

De minister-president van de Vlaamse Regering, en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management,

Matthias DIEPENDAELE